

TEISINĖ APŽVALGA

LIETUVOS TEISMŲ PRAKTIKA 2022 M.

#3

2022 M. GEGUŽĖ

Lietuvos Raudonasis Kryžius yra nevyriausybinė organizacija, virš 25 metų teikianti socialinę, humanitarinę ir teisinę pagalbą pabėgėliams, prieglobsčio prašytojams, asmenims be pilietybės ir kitiems migrantams nepriklausomai nuo jų teisinio statuso.

Teisinės apžvalgos rengiamos Lietuvos Raudonojo Kryžiaus iniciatyvos, kuria siekiama stebėti Lietuvos teismų vystomą praktiką migracijos ir prieglobsčio bylose bei dalintis informacija apie kai kuriuos reikšmingus sprendimus, rėmuose. Apžvalgose perteikiamos aktualios ištraukos iš šių metų teismų jurisprudencijos bei pateikiami juridinės galios neturintys papildomi komentarai.

Apžvalgose pateikti komentarai yra skirti apžvelgiamų teismo išaiškinimų platesnio konteksto ir potencialaus poveikio praktikos vystymuisi paaiškinimui. Komentuodami teismo sprendimus, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus teisininkai remiasi savo dalykine kompetencija bei ilgamete patirtimi migracijos ir prieglobsčio teisės srityje, taip pat tarptautinių teismų praktika, teisine ir moksline literatūra. Esame dėkingi partneriams ir kolegoms už papildomas įžvalgas.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus teisinės apžvalgos yra skirtos tik informacijai, jos nesukuria ir nesuteikia teisių, jomis nenustatoma ir neprisiimama teisinių įsipareigojimų sprendžiant individualius atvejus. Cituojant ar platinant šią teisinę apžvalgą būtina nuoroda į informacijos šaltinį:

Lietuvos Raudonasis Kryžius. (2022 m. gegužė). *Teisinė apžvalga #3*

SPRENDIMAI ŠIOJE APŽVALGOJE:

I. 2022 m. balandžio 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) sprendimas administracinėje byloje eA-2036-492/2022

RAKTAŽODŽIAI: pažeidžiamumas.

II. 2022 m. balandžio 27 d. LVAT sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2184-502/2022

RAKTAŽODŽIAI: LGBTQI+ prieglobsčio prašytojai, patikimumo vertinimas, įrodinėjimo standartas, vidaus apsauga.

III. 2022 m. gegužės 11 d. LVAT sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2336-881/2022

RAKTAŽODŽIAI: pareiga bendradarbiauti su prieglobsčio prašytoju, įrodymų priimtinumas.

I. 2022 M. BALANDŽIO 20 D. LVAT SPRENDIMAS ADMINISTRACINĖJE BYLOJE EA-2036-492/2022

BYLOS ESMĖ: Pareiškėjas kreipėsi į teismą su skundu dėl Migracijos departamento sprendimo, kuriuo jam buvo atsisakyta suteikti prieglobstį. Teismo posėdžio metu Migracijos departamento atstovė nurodė, kad pareiškėjo pažeidžiamumas neturi įtakos jo prašymo suteikti prieglobstį vertinimui.

Šioje byloje LVAT pasisakė dėl šių prieglobsčio teisėje svarbių aspektų:

- dėl prieglobsčio prašytojo pažeidžiamumo įvertinimo ir jo įtakos prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo procedūrai.

2022 m. balandžio 20 d. sprendimo 37-41 punktuose LVAT konstatavo:

„37. Teisėjų kolegija nustatė, kad pareiškėjas pažeidžiamiausių asmenų identifikavimo lape nurodė, jog yra vienišas vyras, asmuo, sergantis lėtinėmis sunkiomis ligomis, kuriam nereikia slaugos (prirašyta, kad turi skydliaukės problemų), tačiau prie pažeidžiamumo pirminio įvertinimo klausimo „Ar prieglobsčio prašytojas gali būti priskirtas prie pažeidžiamų asmenų?“ pažymėta – Ne, dėl ko pareiškėjo prašymas dėl prieglobsčio buvo išnagrinėtas iš esmės skubos tvarka. Išnagrinėjusi apklausos transkripciją, teisėjų kolegija nustatė, kad pareiškėjas jau apklausos metu valstybės tarnautojai, padedančiai Departamentui, nurodė, kad vaikystėje jis buvo mušamas; buvo įvaikintas; giminių neturi; sveikata prastos būklės; turi psichologinių problemų; galvoja apie savižudybę; kreipėsi psichologinės pagalbos.

38. Įvertinusi tai, ir nustačiusi, kad iš byloje pateiktos medžiagos negalima nustatyti, ar Departamentas, atlikdamas pažeidžiamumo pirminį vertinimą, aiškinosi, pavyzdžiui, [...] klausimus [...], identifikuojančius asmens pažeidžiamumą, teisėjų kolegija prieina prie išvados, kad **Departamento**

sprendimo išvada, jog pareiškėjas nėra pažeidžiamas [...], yra tik deklaratyvi, padaryta tinkamai neatlikus, kaip nustatyta, pažeidžiamumo pirminio vertinimo.

39. Bylos medžiaga patvirtina ir tai, kad ir pirmosios instancijos teismas netyrė aplinkybės dėl pareiškėjo pažeidžiamumo, vykdant pareiškėjo prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo procedūrą. Pareiškėjas pirmosios instancijos teismui, be kitų įrodymų, padavė raštą „Dėl medicininės apžiūros akto“, kuriame nurodyta, kad pareiškėjas laikotarpiu nuo 2011 m. rugsėjo 4 d. iki 2011 m. rugsėjo 13 d. buvo apžiūrimas ir jo medicininės apžiūros metu nustatyta, kad „prievara ir grasinimai šeimoje sąlygojo sunkią psichologinę būseną, šiuo metu jo [pareiškėjo] atvejis yra tiriamas. Komisija nusprendė, jog tam tikrą laikotarpį jis [pareiškėjas] turėjo autizmo spektro sutrikimą.“ Atitinkamai pareiškėjas teismo posėdyje nurodė, kad dėl vaikystėje patirto smurto turi psichologinių problemų, dėl kurių galėjo neaiškiai ir netiksliai išdėstyti savo paaiškinimus apklausų metu. Nors Departamento atstovė teismo posėdyje atsakė į šias pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl pažeidžiamumo, tačiau **iš teismo sprendimo motyvų nėra aišku, kuo remdamasis teismas pripažino, kad pareiškėjas nėra pažeidžiamas asmuo [...], kaip matyti, neatliktas savarankiškas teisinis ir faktinis situacijos vertinimas dėl aptariamo aspekto.**

40. [...]

41. Teisėjų kolegija, nustačiusi, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjo prašymas suteikti prieglobstį nebuvo įvertintas individualiai, teisės aktų nustatyta tvarka neįvertintas pareiškėjo pažeidžiamumas ir jo įtaka pareiškėjo prašymo suteikti prieglobstį tyrimo procedūrai, negali sutikti su pirmosios instancijos teismo ir Departamento pozicija, kad Departamentas

pareiškėjo prašymo suteikti prieglobstį tyrimą atliko tinkamai."

Nors teismas nedetalizavo, kokią tiksliai įtaką tyrimui turėtų pažeidžiamumo įvertinimas, tačiau priminė, jog tokio pobūdžio savarankiškas teisinis ir faktinis įvertinimas yra neatsiejama prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo proceso dalis bei turi būti atliekamas tinkamai, t. y. laikantis nustatytų procedūrų. Prieglobsčio prašytojo pažeidžiamumo tinkamas identifikavimas gali sąlygoti atitinkamų procedūrinių garantijų jam taikymą. Tam tikri aspektai, tiesiogiai susiję su asmens pažeidžiamumu (pvz., jo sveikatos būklė, psichologinė būseną), turi įtakos jo galimybei tiek suprasti jam teikiamą informaciją, tiek pateikti informaciją, kurios iš jo tikimasi. Tinkamai įvertinus asmens pažeidžiamumą, j tai turėtų būti atsižvelgta tiek užduodant jam klausimus apklausos metu, tiek vertinant jo teikiamus atsakymus. Jeigu to nebuvo padaryta, gali būti pagrįstai kvestionuojamas atlikto tyrimo tinkamumas bei, atitinkamai, jo metu padarytos išvados.

Šiuo klausimu taip pat pažymėtina, kad viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero administravimo principo imperatyvų. Šis principas įtvirtintas svarbiausiuose nacionalinio lygmens (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms) bei tarptautiniuose dokumentuose. Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, privalo dirbti rūpestingai ir veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Pagal gero administravimo principą valstybės institucijos turi vykdyti procedūrą nešališkai ir objektyviai, išaiškinti visas klausimui spręsti reikšmingas aplinkybes. Prieglobsčio prašytojo pažeidžiamumas, turintis įtakos jo galimybei tinkamai pagrįsti savo prašymą suteikti prieglobstį, yra tyrimui „reikšminga aplinkybė“. Jeigu priimant sprendimą ši reikšminga aplinkybė nebuvo išsiaiškinta arba j ją nebuvo atsižvelgta, toks sprendimas gali pažeisti gero administravimo principą.

II. 2022 M. BALANDŽIO 27 D. LVAT SPRENDIMAS ADMINISTRACINĖJE BYLOJE NR. EA-2184-502/2022

BYLOS ESMĖ: Pareiškėjas kreipėsi į teismą su skundu dėl Migracijos departamento sprendimo, kuriuo jam buvo atsisakyta suteikti prieglobstį. Pareiškėjas savo prašymą suteikti prieglobstį grindė baime kilmės šalyje patirti persekiojimą dėl homoseksualumo. Migracijos departamentas, išnagrinėjęs prašymą suteikti prieglobstį, jį atmetė, motyvuodamas, be kita ko, tuo, jog pareiškėjo deklaruojamas homoseksualumas yra pramanytas su tikslu pagrįsti prašymą suteikti prieglobstį.

Šioje byloje LVAT pasisakė dėl šių prieglobsčio teisėje svarbių aspektų:

- dėl prieglobsčio prašytojo pareiškimo, jog jis yra homoseksualus asmuo, patikimumo vertinimo ir šiam vertinimui taikytino įrodinėjimo standarto;
- dėl kilmės valstybės apsaugos nuo asmeniui gresiančio persekiojimo prieinamumo vertinimo atitinkamoje visuomenėje vyraujančių nuostatų kontekste.

2022 m. balandžio 27 d. sprendimo 42 punkte LVAT konstatavo:

„Pareiškėjas byloje prisistato kaip homoseksualus asmuo. Departamentas, atlikęs pareiškėjo apklausą, vadovavosi prielaida, kad prieglobsčio prašytojo deklaruojamas homoseksualumas yra pramanytas su tikslu pagrįsti prašymą suteikti prieglobstį aplinkybėmis, kurių neįmanoma patikrinti bei, atitinkamai, paneigti. Tačiau akcentuotina, kad pagrįstos baimės paneigimui sprendžiant dėl tokių asmenų teisinės padėties atsakovas turi taikyti tokį įrodymų visapusiškumo ir patikimumo standartą, kurių teisinis vertinimas leistų remtis principu „faktas nustatytas“, o ne principu „mažiau tikėtina, nei ne“ (žr., pvz. Lietuvos vyriausiojo administracinio

teismo 2022 m. kovo 14 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eA-1480-415/2022). Šiuo atveju tai reiškia, kad iš esmės nereikšmingi yra pareiškėjo paaiškinimų neatitikimai, o atsakovo argumentai, kad nurodytą atsakovo prielaidą paaiškina prieglobsčio prašytojo negebėjimas plačiau papasakoti apie savęs suvokimą, kaip „kitokio“, pareiškėjo tvirtinimo, kad jis yra homoseksualus asmuo, savaiame nepaneigia. Mažai tikėtina, o teisiniu požiūriu šios bylos kontekste, iš esmės, neįmanoma paneigti tokių pareiškėjo tvirtinimų, todėl konstatuotina, kad tai, jog prieglobsčio prašytojas yra homoseksualus asmuo, yra byloje nustatytas faktas.“

Toks teismo išaiškinimas iš esmės reiškia, kad asmuo, nurodantis, jog jis yra homoseksualus, turėtų būti tokiu laikomas, nebent konkrečios bylos kontekste šį jo tvirtinimą įmanoma paneigti. Šiuo klausimu pažymėtina, kad „paneigti“ reiškia „įrodyti priešingai“, o ne tiesiog suabejoti, būtent todėl LVAT referuoja į taikytiną principą „faktas nustatytas“. Siekiant pagrįsti asmens homoseksualumo kvalifikavimą, kaip „pramanyto“, institucija privalo įrodyti konkuruojantį teiginį, t. y. „nustatyti faktą“, kad jis yra heteroseksualus.

LVAT išaiškinimas atspindi poziciją, jog seksualinė orientacija ir lytinė tapatybė yra visų pirma paties asmens savęs identifikavimo objektas. Nepaisant poreikio ir bandymų sukurti patikimą seksualinės orientacijos „patvirtinimo“ modelį, pripažįstama, jog universalus „standartas“, kurį turėtų atitikti LGBTQI+ asmuo, neegzistuoja. Visos aktualios rekomendacijos, įskaitant sprendimuose dėl prieglobsčio neretai minimą DSSH (Difference, Stigma, Shame and Harm) modelį, iš esmės apsiriboja pokalbio temų

ar aktualių elementų identifikavimu, tačiau nepateikia vienareikšmiško atsakymo į klausimą „ar asmuo iš tikrųjų yra LGBTQI+“. Anot Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisaro, jeigu asmuo pats save identifikuoja, kaip LGBTQI+, tai yra pirminis jo seksualinės orientacijos ir (arba) lytinės tapatybės požymis. Tuo tarpu patikimi būdai įrodyti ar paneigti asmens teiginius apie tai, kaip jis pats save identifikuoja, neegzistuoja. Tokiu būdu, asmens savęs identifikavimas, kaip LGBTQI+, iš viso nėra ir objektyviai negali būti racionalaus „patikimumo testo“ objektu. Patikimumo požiūriu gali būti vertinamas asmens pasakojimas apie autobiografinius įvykius, tačiau ne apie savęs identifikavimą.

2022 m. balandžio 27 d. sprendimo 61 punkte LVAT pasisakė ir kitu prieglobsčio teisėje svarbiu klausimu:

„Šiuo aspektu ginčui aktualus teisinis reglamentavimas ir teismų praktika suponuoja, kad kai seksualinė orientacija ar lytinė tapatybė

*valstybėje yra kriminalizuojama ir / arba šalies visuomenė yra labai homofobiška (transfobiška), LGBT prieglobsčio prašytojai **neprivalo kreiptis į valdžios institucijas dėl apsaugos suteikimo ir / arba neprivalo pagrįstai tikėtis alternatyvios vidinės apsaugos.**“*

Toks teismo išaiškinimas iš esmės reiškia, jog tam tikrais atvejais asmuo, negalintis ar bijantis naudotis kilmės valstybės apsauga nuo jam gresiančio persekiojimo, neprivalo įrodyti, kad jis faktiškai bandė kreiptis dėl tokios apsaugos ir jos negavo. Tam tikrais atvejais netgi nebūtinai teisės normos, o tiesiog visuomenėje vyraujančios nuostatos gali būti kliūtimi, kuri savaimė neleidžia pagrįstai tikėtis iš valstybės veiksmingos apsaugos. Šis teismo išaiškinimas reikšmingas tuo, jog jis potencialiai gali būti plečiamas ir taip pat taikomas kitoms situacijoms ir asmenų socialinėms grupėms, pvz., tradicinėse visuomenėse gyvenančioms moterims, kurios patyrė seksualinį smurtą arba kurioms toks smurtas gresia.

III. 2022 M. GEGUŽĖS 11 D. LVAT SPRENDIMAS ADMINISTRACINĖJE BYLOJE NR. EA-2336-881/2022

BYLOS ESMĖ: Pareiškėjas kreipėsi į teismą su skundu dėl Migracijos departamento sprendimo, kuriuo jam buvo atsisakyta suteikti prieglobstį. Pirmosios instancijos teismas patenkino pareiškėjo skundą bei panaikino ginčijamą sprendimą, konstatavęs, kad atsakovas sprendime pateikė tik abstrakčius teiginius dėl pareiškėjo pasakojimo detalumo trūkumo, neanalizavo, kokių detalių pasakojimo eigoje trūko, kuo pasireiškė abejonės dėl papasakotos istorijos tikrumo, ar pasakojimą galėtų pagrįsti pareiškėjo pateikti duomenys, dėl kokių priežasčių pareiškėjo pasakojimas vertinamas kaip neatitinkantis tikrovės ir panašiai. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, iš pareiškėjo apklausų matyti, jog jis pakankamai išsamiai papasakojo aplinkybes dėl kurių išvyko iš šalies, atskatinėjo į atsakovo darbuotojų užduotus klausimus, t. y. atsakė į tai, ko jo buvo klausama. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo papildomai pateikti dokumentai turėtų būti motyvuotai įvertinti tiek dėl duomenų turinio, tiek dėl jų autentiškumo, taip pat turėtų būti atliktas pareiškėjo kilmės valstybėje išduotų raštų vertinimas atsakovo surinktos informacijos pareiškėjo kilmės valstybėje kontekste. Taigi, teismo vertinimu, ginčijamas sprendimas priimtas neįvertinus ir neištyrus visų pareiškėjo prašymo nagrinėjimui reikšmingų aplinkybių ir jo pateiktų duomenų bei grindžiamas abstraktaus pobūdžio argumentais, nepateikiant detalesnio pareiškėjo nurodytų individualių aplinkybių ir pateiktų įrodymų vertinimo. Migracijos departamentas nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu bei kreipėsi su apeliaciniu skundu į LVAT, pakartojęs, jog pareiškėjas jokiais objektyviais duomenimis nepagrindė savo pasakojimo, jo papasakota istorija buvo abstrakti, nenuosekli, bendro pobūdžio, pasakojime trūko

konkrečių detalių. Migracijos departamentas neginčijo fakto, kad po sprendimo priėmimo pareiškėjas pateikė papildomų dokumentų, nuotraukų (pardavimo sutartį, patvirtinančią nuosavybės teisių perleidimo faktą), kurie iš dalies patvirtina jo pasakojimo aplinkybes, tačiau nurodė, jog objektyvus šių dokumentų ištyrimas nėra galimas, kadangi tai yra neoriginalūs dokumentai.

Šioje byloje LVAT pasisakė dėl šių prieglobsčio teisėje svarbių aspektų:

- dėl sprendžiančiosios institucijos pareigos aktyviai bendradarbiauti su prieglobsčio prašytoju;
- dėl neoriginalių dokumentų, kaip įrodymo, priimtimumo.

2022 m. gegužės 11 d. sprendimo 43-46 punktuose LVAT konstatavo:

*„43. Apeliacinio skundo ribose patikrinusi pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad Migracijos departamentas, nepagrįstai de facto (liet. faktiškai) perkėlęs visą įrodinėjimo našta pareiškėjui, jo prašymo dėl prieglobsčio suteikimo tinkamai neišnagrinėjo: pagal Įstatymo, Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-131 (toliau – ir Tvarkos aprašas) 89 punktą, **duomenų, reikiamų prašymui suteikti prieglobstį pagrįsti, nustatymas ir vertinimas atliekamas Migracijos departamentui bendradarbiaujant su prieglobsčio prašytoju. Migracijos departamentas privalo sudaryti prieglobsčio prašytojui tinkamas sąlygas pateikti visą turimą informaciją ir kitus įrodymus, reikiamus***

prašymui suteikti prieglobstį pagrįsti, įskaitant paaiškinimus dėl trūkstamos informacijos ir (arba) jo pareiškimuose nustatytų nenuoseklumų ar prieštaravimų, bei surinkti visą prieinamą papildomą informaciją, reikiamą prieglobsčio prašytojo pateiktiems duomenims patvirtinti arba paneigti. Kaip girdėti iš pareiškėjo apklausos garso įrašo, pareiškėjas Migracijos departamento atstovei nurodė, kad jis turi įrodymus, pagrindžiančius jo nurodytas aplinkybes dėl namo pardavimo, tačiau dėl netinkamai nurodyto atsakovo el. pašto, pareiškėjo siųsti dokumentai atsakovo nepasiekė. **Migracijos departamentas jokių veiksmų, kad padėtų pareiškėjui pateikti įrodymus, nesiėmė, o tiesiog priėmė sprendimą, kuriame formaliai konstatavo, jog pareiškėjas prieglobsčio prašytojas nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių jo pasakojimą:** medicininio išrašo, jei buvo gydomas ligoninėje po patirto kankinimo, namo pardavimo sutarties, vaizdo įrašo, kuris buvo siunčiamas jo šeimai reikalaujant išpirkos.

44. ESTT savo jurisprudencijoje yra pažymėjęs, jog nors paprastai prašytojas privalo pateikti visą jo prašymui pagrįsti būtiną informaciją, **atitinkama valstybė narė privalo bendradarbiauti su prašytoju nustatant atitinkamą su šiuo prašymu susijusią informaciją** (ESTT 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimas M. M. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General, C-277/11). Šis valstybei narei nustatytas reikalavimas bendradarbiauti konkrečiai reiškia, kad **jeigu dėl kokių nors priežasčių tarptautinės apsaugos prašytojas pateikė ne visą, neaktualią arba nereikšmingą informaciją, reikia, kad atitinkama valstybė narė šioje procedūros stadijoje aktyviai bendradarbiautų su prašytoju, kad būtų galima gauti visą prašymą pagrindžiančią informaciją.** Be kita ko, valstybei narei gali būti paprasčiau nei prašytojui gauti tam tikrus dokumentus ir su jais susipažinti. [...]

45. [...]

46. Teisėjų kolegija kritiškai vertina atsakovo argumentus, kad po Migracijos departamento sprendimo priėmimo pateikti įrodymai nėra reikšmingi nagrinėjamai bylai. Kaip matyti iš Migracijos departamento sprendimo, jame konstatuota, kad pareiškėjas nepateikė įrodymų, nors bylos nagrinėjimo metu paaiškėjo, jog pareiškėjas turi namo pirkimo–pardavimo sutartį, taip pat posėdžio metu teismui parodė ir nuotrauką telefone, kurioje, jo teigimu, pavaizduotas dokumentas, galimai patvirtinantis, jog jis yra ieškomas (dokumentas nebuvo išverstas). **Vien tai, kad pateikti dokumentai yra neoriginalūs, neleidžia teigti, jog negali būti įvertinamas jų turinys ir patikimumas.** [...] Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nagrinėjamu atveju nustatyta pernelyg daug aplinkybių, kurių neįvertino ir dėl kurių nepasisakė atsakovas, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė, kad visi neaiškumai, taip pat naujai pateikti dokumentai turėtų būtų pakartotinai įvertinti atsakovo, juos vertinant atsižvelgiant į aktualią kilmės valstybės informaciją. [...]"

Šioje byloje, referuodamas į taikytinus teisės aktus bei ESTT jurisprudenciją, LVAT priminė, kad, atsižvelgus į specifinę prieglobsčio prašytojų situaciją, sprendžiančioji institucija turi pozityvią pareigą aktyviai bendradarbiauti su prieglobsčio prašytoju bei dalinasi su juo pareiga surinkti visus aktualius įrodymus ir nustatyti visus aktualius materialinius faktus. Situacija, kuomet prieglobsčio prašytojas informuoja sprendžiančiąją instituciją apie įrodymus, kurie potencialiai gali būti reikšmingi jo pasakojimui patvirtinti, tačiau pastaroji nesiima jokių aktyvių veiksmų, siekiant gauti šiuos įrodymus, sąlygoja minėtos pareigos bendradarbiauti nevykdymą. Nagrinėjamu atveju šios pareigos nevykdymą apsunkina ir tai, jog Migracijos departamentas, pats nesiėmęs jokių aktyvių veiksmų siekiant gauti atitinkamus įrodymus, savo išvadas dėl

prieglobsčio prašytojo pasakojimo patikimumo grindė, be kita ko, tuo, jog jis šių įrodymų nepateikė, tuo pačiu, kaip pastebėjo LVAT, faktiškai perkeldamas visą įrodinėjimo našą prieglobsčio prašytojui.

Kitas svarbus šioje byloje LVAT paminėtas aspektas – įrodymų priimtumas. Anot teismo, vien tai, kad prieglobsčio prašytojo pateikti dokumentai yra neoriginalūs (pvz., pateiktos dokumentų kopijos, nuotraukos), neturi įtakos jų priimtumui, t. y. prieglobsčio prašytojo teisei pateikti tokius įrodymus ir jais remtis bei sprendžiančiosios institucijos pareigai priimti šiuos įrodymus bei juos įvertinti. Neoriginalių dokumentų, kaip įrodymų, priimtumas savaime nereiškia, jog jie automatiškai laikytini „įrodančiais“ tam tikrą materialinį faktą.

Neoriginalių dokumentų, kaip ir bet kokių kitų įrodymų, aktualumą, patikimumą ir įrodomąją vertę turi nustatyti sprendžiančioji institucija, atlikusi jų vertinimą ir pasisakiusi dėl jų savo sprendime. Tai, jog prieglobsčio prašytojo pateikti dokumentai yra neoriginalūs, gali būti kliūtimi visapusiškai vertinant jų autentiškumą (bei, atitinkamai – patikimumą), tačiau ne jų turinį (t. y. aktualumą). Tokio įrodymo patikimumas gali būti vertinamas atsargiai, pvz., konstatuojant, jog turima tam tikrų abejonų dėl jo autentiškumo, tačiau nepakankamai duomenų, leidžiančių daryti išvadą, jog jis yra suklastotas. Neoriginalaus dokumento įrodomoji vertė, kaip jo aktualumą ir patikimumą apibendrinantis kriterijus, gali būti žemesnė, lyginant su dokumento originalu, vis dėlto toks dokumentas įrodomąją vertę potencialiai turi bei nėra nepriimtinas.

**Lietuvos
Raudonasis
Kryžius**

Konstitucijos pr. 7A, PC Europa, III a.
Vilnius, LT-09307
+370 659 71 598
info@redcross.lt